

ХРОНІКА ПОДІЙ

ЗВІТ про науково-практичну конференцію з міжнародною участю «ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ І КЛІНІЧНОЇ ЕНДОКРИНОЛОГІЇ» (Шістнадцяті Данилевські читання) 2–3 березня 2017 року

2–3 березня 2017 року згідно з державним Реєстром з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій на 2017 рік ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України», Харківською медичною академією післядипломної освіти МОЗ України та Харківським національним медичним університетом МОЗ України проведено науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Досягнення та перспективи експериментальної і клінічної ендокринології» (Шістнадцяті Данилевські читання).

У роботі конференції взяли участь 408 осіб — представники 14-ти областей України, м. Києва.

Склад доповідачів включав представників науково-дослідних та науково-педагогічних закладів Харкова (ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України», ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», ДУ «Національний інститут терапії ім. Л. Т. Малої НАМН України», Харківська медична академія післядипломної освіти МОЗ України, Харківський національний медичний університет МОЗ України, обласна клінічна лікарня — Центр екст-

ренної медичної допомоги і медицини катастроф); Києва (Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця МОЗ України, Український науково-практичний центр ендокринної хірургії, трансплантації ендокринних органів та тканин МОЗ України); а також Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, Львівського національного університету ім. Данила Галицького, ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», Запорізького державного медичного університету, Івано-Франківського національного медичного університету, заводу «Техмаш» (Херсон).

Із привітанням до учасників конференції звернулись директор ДУ «ШЕП ім. В. Я. Данилевського НАМН України» проф. Ю. І. Караченцев, проректор з наукової роботи ХНМУ проф. В. В. М'ясоєдов, заступник начальника Управління охорони здоров'я Харківської облдержадміністрації Г. В. Бондарчук, заступник Харківського міського голови з питань охорони здоров'я та соціального захисту населення С. О. Горбунова-Рубан. У вітальних словах відзначено, що формат Данилевських читань, за яким відбувається обговорення найновітніших наукових досягнень, шляхів

до оптимізації засобів діагностики та лікування різноманітної ендокринної патології, є корисним як для науковців, так і представників практичної медицини. Саме поєднання питань експериментальної та клінічної ендокринології, що стало вже багаторічною традицією Данилевських читань, обґрунтовує важливість проведення цих конференцій.

Програму конференції склали 53 доповіді (35 усних та 18 постерних), у т. ч. 29 — з проблем діабетології, 5 — тиреоїдології, 7 — репродуктології, 12 — з іншої ендокринної патології.

Програмна доповідь цьогоорічних Данилевських читань була присвячена результатам дослідження інноваційних засобів корекції вікових метаболічних розладів. Лекція була представлена від колективу авторів д. х. н., проф. В. В. Ліпсон (Харків). На сьогодні виділені сиртуїни — сімейство НАД⁺ — залежних білків, яким притаманні багатогранні ефекти, у тому числі участь в регуляції вуглеводного та ліпідного обмінів. На моделі експериментального цукрового діабету дослідниками проведено порівняльну оцінку дії оригінальної сполуки СІ-630, що є активатором сиртуїнів, та верифіковано її гіпоглікемічні, інсулін-сенситілізуючі, нормалізуючі масу фракцій абдомінального жиру та артеріальний тиск ефекти. Виразні гіполіпідемічні, антиоксидантні та спрямовані на виживання мітохондрій, еритроцитів, клітин печінки і підшлункової залози ефекти СІ-630, що були встановлені в цьому експерименті та які дещо перевершували дію препарату порівняння метформіну, обґрунтовують перспективність подальших досліджень у даному напрямку.

У зв'язку зі значною поширеністю цукрового діабету більшість доповідей на конференції було присвячено саме цій ендокринній патології. Незважаючи на отримані результати численних широкомасштабних досліджень з вивчення цукрового діабету, залишається відкритим широке коло питань, що потребують подальшого вирішення.

У виступі д. мед. н., проф. Н. О. Кравчун (Харків) обговорювалося призначення пероральних цукрознижуючих препаратів в до-

повненні до інсулінотерапії при цукровому діабеті 2 типу. З урахуванням результатів міжнародних досліджень та особистого досвіду доповідачем були розглянуті критерії вибору, переваги та недоліки певних лікарських засобів. Детально Н. О. Кравчун зупинилася на доцільності призначення дапагліфлозину (інгібітора натрій залежних котранспортерів глюкози-2 (НЗКТГ-2)) та саксагліптіну (інгібітора діпептидилпептидази-4 (ДПП-4)) до інсулінотерапії хворим на цукровий діабет 2 типу. Окрім того, були представлені переконливі докази щодо необхідності ранньої інтенсифікації терапії цукрового діабету. Така тактика лікування знижує ризик розвитку ускладнень, зокрема серцево-судинних.

На обґрунтованість та ефективність комбінованої цукрознижуючої терапії із застосуванням дапагліфлозину та метформіну продовженого вивільнення (XR) звернув увагу учасників конференції к. мед. н. І. І. Смирнов (Харків). Проаналізував оптимізацію комплексних підходів до лікування пацієнта з цукровим діабетом 2 типу у практиці сімейного лікаря к. мед. н., доц. Г. І. Кочуєв (Харків).

Патогенетичним аспектам інсулінотерапії був присвячений виступ д. мед. н., проф. В. В. Полторак (Харків). Метою призначення екзогенного базального інсуліну, за твердженням доповідача, є досягнення рівноважного стану, при якому темп абсорбції інсуліну в циркуляцію дорівнює темпу його поглинання та елімінації в мішеневих тканинах протягом усього добового періоду. Таким вимогам повністю відповідає інсулін Тожео СолоСтар, який дозволяє гнучко адаптувати час введення препарату до індивідуальних мінливих особливостей повсякденного способу життя.

На сьогодні феномен «метаболічної пам'яті», яким визначають довготривалий пошкоджуючий ефект гіперглікемії при цукровому діабеті, добре відомий не тільки науковцям, а й лікарям-ендокринологам. Про можливість впливу на гіперглікемічну пам'ять для запобігання розвитку та прогресування хронічних діабетичних ускладнень із застосуванням препарату Бенфотіамін розповіла у своїй доповіді д. мед. н.,

проф. М. В. Власенко (Вінниця). На необхідність включення в комплексну терапію цукрового діабету Бенфотіаміну вказав також к. мед. н. К. О. Зуєва (Київ).

Питання дефіциту вітаміну Д, його ролі у розвитку порушень обміну речовин при цукровому діабеті та шляхи терапевтичної корекції з використанням вітчизняного капсульованого препарату вітаміну Д₃ розглянула д. мед. н., проф. Ю. І. Комісаренко.

Патогенетичне обґрунтування підходів до лікування цукрового діабету знайшло відображення в інших виступах. Посилаючись на доказову базу та особисто отримані результати, к. мед. н. О. Г. Дорош (Харків) доповіла про продукт функціонального харчування — чорничну пасту LIQberry та довела доцільність її вживання у якості коригуючого та профілактичного засобу в діабетології. Відповідно до встановленої на теперішній час ролі оксидативного стресу у виникненні та прогресуванні діабетичних ускладнень к. мед. н. І. В. Чернявська (Харків) у своєму виступі вказала на доцільність включення похідних альфа-ліпоевої кислоти в терапію цукрового діабету.

З особливостями клінічного перебігу діабетичної кардіоваскулярної автономної нейропатії, засобами її своєчасної діагностики та тактикою лікування ознайомила учасників конференції д. мед. н., доц. В. О. Сергієнко (Львів).

На сьогодні визнано актуальним вивчення стану м'язової системи за розвитку цукрового діабету. Результати дослідження саркопенії (зниження м'язової маси) та аналіз її патогенетичної ролі при цукровому діабеті представила д. мед. н., проф. О. А. Гончарова (Харків).

Ефективність лікування цукрового діабету безпосередньо пов'язана з точністю та інформативністю діагностичних методів. Оцінка та порівняльний аналіз різних засобів вимірювання показників вуглеводного обміну та їх відповідність міжнародним стандартам стали темою виступів д. мед. н. О. А. Будрейко (Харків) та к. мед. н. С. О. Чумак (Харків). Про особисто отримані дані з вивчення можливостей кількісної ета-

лонної денситометрії та мультidetекторної комп'ютерної томографії гомілково-стопних суглобів у пацієнтів з хронічною артеріальною недостатністю, спричиненою цукровим діабетом 2 типу, доповіла В. М. Мацькевич (Івано-Франківськ).

На конференції була відзначена широка розповсюдженість та прогресуюче збільшення поєднаної з цукровим діабетом іншої патології, а саме: артеріальної гіпертензії, кардіосклерозу, ожиріння, тривожно-депресивних розладів. Вказані коморбідні стани потребують удосконалення їх своєчасної діагностики, розробки диференційованих підходів до лікування. Зазначені питання обговорювалися у виступах д. мед. н., проф. О. Г. Морозової, І. Р. Ромаша (Івано-Франківськ), О. В. Аль-Травнех (Харків).

Проблема патології щитоподібної залози на конференції була висвітлена з урахуванням результатів як клінічних, так і експериментальних досліджень.

Д. мед. н. Л. І. Турчина (Харків) на підставі вивчення впливу тиреоїдної дисфункції на розвиток статевих порушень надала рекомендації щодо лікування та вторинної профілактики зазначеної поєднаної ендокринної патології. Оптимізації терапевтичної тактики при гіпотиреоїдній нейропатії з призначенням препарату Цефасель присвятила свою доповідь д. мед. н., проф. О. А. Гончарова (Харків).

М. Є. Сазонов від групи дослідників за свідчив, що аденоми щитоподібної залози солідної та фетально-ембріональної будови мають ознаки більш властиві злоякісним процесам на відміну від простих (нормофолікулярних) аденом. Припускається, що саме ці типи фолікулярних неоплазій мають найбільш високий потенціал до малигнізації з подальшим можливим виникненням метастаз.

На сьогодні тривають дослідження щодо вивчення застосування стовбурових клітин при експериментальному аутоімунному ураженні щитоподібної залози. Встановлено, що введення стовбурових клітин знижує гіперстимуляцію синтезу тиреоїдних гормонів, гальмує утворення антитіл, посилює імуносупресію, а також сприяє відновленню структури щитоподібної за-

лози зі зменшенням площі вогнищ лімфоцитарної інфільтрації. З цими даними ознайомила учасників конференції к. б. н. Л. А. Сиротенко (Харків). Про особливості зміни кісткової, м'язової та жирової тканини при експериментальному гіпертиреозі та після його скасування розповіла у своєму виступі к. б. н. І. В. Гопкалова (Харків).

Слід зазначити практичну значущість доповідей, що були присвячені проблемі ожиріння та включали аналіз терапевтичних підходів до лікування цієї патології (д. мед. н., проф. Г. О. Леженко, Запоріжжя), визначення метаболічних порушень (К. Г. Манська, Харків), а також вивчення ролі спадкової схильності, зокрема поліморфізму гена лактази (А. О. Нікуліна, Дніпро).

За проблемою репродуктології були заслухані роботи стосовно андрогенного статусу чоловіків із безпліддям за наявності та відсутності інфекції уrogenітальної системи. Д. мед. н., проф. В. О. Бондаренко (Харків) звернув увагу присутніх на гіпоандрогенемії у чоловіків з патосперміями за наявності безсимптомної інфекції, яка передається статевим шляхом, а також у випадках запалення передміхурової залози у цієї когорти хворих.

Виходячи з отриманих даних, к. мед. н. Т. Л. Архипкіна (Харків) встановила важливу роль антимюллерового гормону в патогенезі синдрому полікістозних яєчників, що було підтверджено наявністю кореляційного зв'язку між ним та основними клінічними проявами синдрому. За твердженням доповідача, антимюллеровий гормон слід розглядати як діагностичний маркер синдрому полікістозних яєчників з обов'язковим його включенням в алгоритм обстеження.

Про гонадотоксичність рідкої лікарської форми наночастинок гадоліній ортованадату та можливість корекції неонатально індукованої гіпофертильності дорослих самців щурів розповіла к. б. н. Н. О. Карпенко (Харків). У ході експериментального дослідження не виявлені негативні ефекти наночастинок в мінімальних та в умовно терапевтичних дозах при хронічному застосуванні на показники плідності і репро-

дуктивного потенціалу у здорових тварин, а також стану потомства першого покоління. Вживання великої дози призводило до зменшення на чверть репродуктивного потенціалу. Отримані дані вказують на необхідність продовження досліджень щодо даної сполуки.

У рамках проведення наукового семінару «Вплив факторів зовнішнього середовища на репродуктивну функцію» були розглянуті концептуальні питання внеску середовищних та спадкових чинників до формування затримки статевого розвитку у хлопчиків-підлітків. Д. б. н., проф. Н. В. Багацька (Харків) визначила, що затримка статевого розвитку є захворюванням, у формуванні якого беруть участь фактори спадковості (72 %) та середовища (28 %). Встановлено також сімейне накопичення патології у родичів 3-х ступенів спорідненості з переважним виявленням затримки статевого розвитку у осіб чоловічої статі. Дослідником розроблені критерії прогнозу, які можна використовувати для раннього виявлення осіб підвищеного ризику формування затримки статевого розвитку при медико-генетичному консультуванні для своєчасного проведення у цього контингенту комплексу профілактичних заходів.

Д. мед. н., проф. Л. Ю. Сергієнко та група дослідників (Харків) встановили, що тютюнопаління під час вагітності в сполученні із зниженням калоражу харчування майбутньої матері справляє виразний вплив на морфометричні показники та гістологічну будову плацент, в материнській та плодовій частинах яких спостерігаються ознаки функціональної напруженості та недостатності. На підставі отриманих результатів обґрунтовано склад фармацевтичної композиції, що розцінюється як перспективна в плані створення препарату для захисту фето-плацентарного комплексу від впливу шкідливих чинників навколишнього середовища та профілактики розвитку у післянатальному житті гестаційно обумовлених патологій.

Проблемні питання значення способу життя та довкілля для чоловічої фертильності розглянула у своєму виступі к. б. н. Є. М. Коренева (Харків).

Учасники конференції мали можливість ознайомились із виставкою фармацевтичних фірм.

За матеріалами конференції видано збірник тез.

Завершилась конференція підведенням підсумків роботи, прийняттям резолюції та врученням дипломів та грошових премій від ФК «Здоров'я» авторам кращих наукових робіт.

Першу премію та медаль лауреата Шістнадцятих Данилевських читань отримали к. б. н. Н. О. Карпенко і співавт. (Харків) за доповідь «Гонадотоксичність рідкої лікарської форми наночастинок гадоліній ортованадату та можливість корекції неонатально індукованої гіпофертильності дорослих самців щурів».

Другу премію отримали д. б. н., проф. Н. В. Багацькій і співавт. (Харків) за доповідь «Внесок середовищних та спадкових

чинників до формування затримки статевого розвитку у хлопчиків-підлітків».

Дві третіх премії отримали д. мед. н., проф. Л. Р. Бобронниковій і співавт. (Харків) за доповідь «Маркери метаболічних порушень у хворих на артеріальну гіпертензію та цукровий діабет 2 типу» та І. Р. Ромаш (Івано-Франківськ) за доповідь «Концентрація ендogenousного інсуліну та глюкози у пацієнтів із параноїдною шизофренією при лікуванні атипovими нейролептиками».

Премії за постерні доповіді отримали д. мед. н. В. В. Златкіна (Харків) «Глюкометаболічні порушення та рівні греліна у хворих на гіпертонічну хворобу з цукровим діабетом 2 типу на тлі ожиріння» та Д. І. Пильов (Харків) «Взаємозв'язок рівня інсуліноподібного фактора росту-1 та дисліпідемії у пацієнтів із цукровим діабетом 2 типу і різним індексом маси тіла».

Заст. директора з науково-організаційної роботи
к. мед. н., доцент

Д. мед. н., с. н. с. відділення вікової ендокринології

О. В. Козаков

Т. М. Тихонова